

حمایت کامل معظم له دارد و چه چیزی ارزشمندتر از این پشتوانه برای یک فرمانده میدان در عبور از بحران! ضمن اینکه با فرمان فرماندهی معظم کل قوا مبنی بر حضور و مساعدت حداکثری نیروهای مسلح، هم لجستیک و هم روحیه سربازان خط مقدم سلامت را تقویت کرد.

یک نکته مهم، «همبستگی یا شکاف» در اثر این بحران است؛ به نظر شما مناسبات میان حکومت و جامعه به چه سمتی پیش خواهد رفت؟

آقا محمدی: تأثیر شیوع کرونا بر مناسبات حکومت و جامعه بستگی تام به چگونگی مدیریت این بحران و چگونگی اقناع افکار عمومی جامعه دارد. به عبارتی چگونگی عبور از وضعیت موجود می‌تواند موجب تقویت اعتماد عمومی و مشروعیت سیاسی حکومت شود یا برعکس. همان‌طور که در پاسخ به پرسش نخست گفته شد، اوایل به دلیل اینکه مدیریت متأخر و متناقضی در مواجهه با بحران مشاهده می‌شد، جامعه احساس می‌کرد که جدیت لازم در این خصوص وجود ندارد و برخی از مردم در مواقعی خواهان قرنطینه سراسری بودند. جالب این است که در میان مردم کسانی هم کرونا را باور نداشتند و آن را ساخته و پرداخته عده‌ای تصور می‌کردند که البته تعدادشان بسیار کمتر بود و تأثیر اجتماعی و سیاسی خاصی نداشتند؛ اما با گذشت زمان و شکل‌گیری مدیریت یکپارچه در مواجهه با کرونا این پیام به افکار عمومی داده شد که موضوع از منظر حکومت اهمیت زیادی دارد و اقدامات لازم در حال انجام است. این نکته زمانی پرننگ‌تر شد که مردم متوجه شدند که در سایر کشورها به ویژه ایالات متحده و اروپا کرونا به شدت در حال گسترش است و حتی این کشورها نتوانسته‌اند گسترش آن را کنترل کنند و با چالشی جدی مواجه شده‌اند.

در ادامه هنگامی که میان عملکرد ایران با کشورهای مزبور مقایسه صورت گرفت، پیام دیگری منتقل شد مبنی بر اینکه عملکرد ایران مثبت بوده است و بحران‌های حاشیه‌ای همچون کمبود مواد غذایی و هجوم به فروشگاه‌ها در ایران اصلاً وجود ندارد و کالاهای اساسی به میزان کافی وجود دارد. بر این اساس رویکرد مربوط به مدیریت بحران به سرعت متحول و رضایت افکار عمومی احیا شد.

درباره اقناع افکار عمومی باید گفت که نقش

سقوط هواییما و مسائلی از این دست این بار نیز تکرار شد و با تنها گذاشتن وزیر بهداشت به‌عنوان رئیس ستاد ملی مقابله با کرونا، صدای اعتراض افراد و جریان‌های مختلف سیاسی را درآورد.

درست در روزهای اولیه بحران، رهبر فرزانه و حکیم انقلاب در پیامی تلویزیونی در دفتر کار شخصی با حضور دکتر مرنیدی، اعلام کردند که در جریان خدمات جامعه سلامت هستند و در فضایی متفاوت و صمیمی نسبت به آنان ابراز تفقد کردند. این پیام محبت‌آمیز که نشان از توجه و حمایت معظم له از وزیر بهداشت و خانواده بهداشت و درمان داشت موجب دلگرمی و ادامه فعالیت وزیر و دست‌اندرکاران عرصه سلامت و مبارزه با کرونا شد. پاسخ وزیر به پیام ملاحظت‌آمیز رهبر انقلاب نشان داد که وزیر هم حضور به‌موقع این کوه استوار را در پشت سر خود و همکارانش درک کرده است. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله) به معنای تمام و کمال، نقش رهبری و هدایت قلوب را انجام داد؛ چراکه در صورت عدم همراهی ایشان با بدنه نظام سلامت به هر دلیلی از جمله القانات امپراتوری‌های رسانه‌ای نظام سلطه، فاجعه‌ای ملی به وقوع می‌پیوست. مکاتبات وزیر بهداشت با سایر مسئولان و تذکرات اعتراضی و گهگاه توأم با تهدید که «در صورت عدم رعایت، به استحضار رهبر انقلاب خواهم رساند»، نشان از قوت قلب وی به

مدیریت بحران به وجود آورده باشند؛ اما خود می‌تواند دستاوردی به حساب آید که براساس آن بتوان چارچوب مدون و منسجمی برای مواجهه با چنین شرایطی فراهم کرد. البته بستگی دارد به اینکه پس از عبور از بحران کرونا بازتعریف و بازسازی مدیریت بحران را فراموش نکنیم. چگونگی پایان یافتن بحران و عادی‌سازی شرایط نیز از اهمیت زیادی برخوردار است؛ درک زمان شروع بحران همان قدر مهم است که درک زمان اعلام شرایط پایان آن اهمیت دارد.

به‌طورکلی نقش رهبری سیاسی در خلال بحران‌ها تا چه اندازه اهمیت دارد؟ در ایران وضعیت چگونه بود؟

فخاری: رهبری سیاسی از نقش‌های مهم در گذشته‌های تاریخی و حوادث اجتماعی شرایط بحرانی است. در واقع رهبری سیاسی در بحران، امر بسیار دشواری است؛ آن‌هم زمانی که بازیگران سیاسی بسیاری در سطوح و بخش‌های مختلف حاکمیت دخیل هستند. آن‌ها درباره موارد ذیل اختیار و مسئولیت دارند:

- به‌کارگیری اطلاعات برای فهم بهتر بحران؛
- تصمیم‌گیری راهبردی برای حل بحران؛
- سازمان‌دهی ساختارها و منابع دولت برای عملیاتی‌سازی تصمیمات راهبردی؛
- نظارت بر اقدامات؛
- گرد هم آوردن بازیگران اجتماعی کلیدی برای مشروعیت بخشیدن به تصمیمات و ترویج کنش دسته‌جمعی؛
- کمک به مردم در طول بحران؛
- زمینه‌سازی اقدامات بیرون از دولت (کسب‌وکارها و...) و اطلاع‌رسانی به جامعه و روحیه‌بخشی به آن‌ها از طریق سازوکارهای اطلاع‌رسانی توده‌ای. همین اختیارات و مسئولیت‌های ویژه سبب می‌شود که رهبری سیاسی در بحران بسیار حیاتی باشد و می‌توان گفت رهبران سیاسی بخش‌هایی از جورجین مقابله با بحران را در اختیار دارند که دیگران ندارند.

رویکرد رئیس‌جمهور در عدم پذیرش مسئولیت و انتقال تعهدات به سایرین تحت عنوان تفویض اختیار، در تصمیمات و حوادث پرتنش اجتماعی همچون سقوط ارزش پول ملی، افزایش چند صد درصدی قیمت بنزین، افزایش قیمت اقلام خوراکی،

رویکرد رئیس‌جمهور در عدم پذیرش مسئولیت و انتقال تعهدات به سایرین تحت عنوان تفویض اختیار، در تصمیمات و حوادث پرتنش اجتماعی همچون سقوط ارزش پول ملی، افزایش چند صد درصدی قیمت بنزین، افزایش قیمت اقلام خوراکی، سقوط هواییما و مسائلی از این دست این بار نیز تکرار شد و با تنها گذاشتن وزیر بهداشت به‌عنوان رئیس ستاد ملی مقابله با کرونا، صدای اعتراض افراد و جریان‌های مختلف سیاسی را درآورد.